

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
GÜLŞEHİR SOSYAL BİLİMLER MYO
BANKACILIK VE SİGORTACILIK PROGRAMI

Öğr.Gör.Müjdat Güngör

DERSİN ADI

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ

3. HAFTANIN KONUSU

Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sisteminin Yapısı ve Gelişimi

1) SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDEKİ DEĞİŞİM

Osmanlı Devleti’nde sosyal güvenlik anlamında ilk örgütlenmenin örnekleri, 13. yüzyılda önce Ahilik (esnaf, zanaatkâr, çiftçi vb. bütün çalışma kollarını içine alan ocak), sonra Gedik (hak, imtiyaz) ve Lonca (belli bir iş kolunda usta, kalfa ve çırakları içine alan dernek) teşkilatı adı altında ortaya çıkmış ve 18. yüzyıla kadar varlığını hissettirmiştir. 18. yüzyılda ise Osmanlılarda ilk kez sosyal yardım amaçlı vergi toplanmaya başlanmış ve sosyal güvenlik kavramı kurumsallık kazanmaya başlamıştır.

Osmanlı Devleti’nde resmi anlamda ilk sosyal güvenlik kurumu, 1866 yılında kurulan Askeri Tekaüd Sandığı’dır. Daha sonra 1880’li yıllarda da mülki memurlar ve bunların bağımlılarına mahsus olmak üzere tekaüd sandıkları kurulmuştur. Daha sonra bu iki sandık, Askeri ve Mülki Memurlar Sandığı adı ile birleştirilmiş ve prim alınarak finansmanı sağlanmıştır. 1921 yılında ise 151 sayılı Ereğli Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun ile kurulan Amele Birliği, ülkemizin kanun ile kurulan ve üyeliği zorunlu olan ilk sosyal güvenlik kuruluşudur.

Böylece Osmanlı İmparatorluğu’ndaki sosyal güvenlik uygulamaları ‘doğal’ ve ‘geleneksel’ kurumlardan, ‘modern’ kurumlara doğru bir değişim yaşamıştır. Daha sonra 1945 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), 1949 yılında Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve 1971 yılında Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (BAĞ-KUR) kurulmuştur. 2006 yılına gelindiğinde ise bu kurumlar, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) çatısı altında toplanmıştır.

2) SOSYAL GÜVENLİK KURUMU (SGK)

Sosyal güvenlik sistemi, sosyal devletin gereği, özel sigortacılıktan farklı olarak birebir fayda/maliyet dengesi gözetilmeden oluşturulmuştur. Bu durum sosyo-ekonomik ve demografik değişimlerin neden olduğu tüm risklerin sistem tarafından taşınmasına neden

olmaktadır. 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile yapılan reformla, uzun yıllardır problemlerle gündeme gelen sosyal güvenlik sistemimiz yeniden düzenlenerek, sistemin katılımcı, eşit ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Dünya sosyal güvenlik tarihinin en önemli ve büyük reformlarından biri olan “Sosyal Güvenlik Reformu” gerçekleştirilerek, 2006 yılında farklı norm ve standartlara göre hizmet sunan SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı tek çatı altında birleştirilmiştir.

a) Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK)

1945 yılında 4792 sayılı Kanun ile kurulan SSK, özel sektörde çalışan işçiler, kamu işçileri, tarım işçileri ve isteğe bağlı sigortalılara hizmet veren bir sosyal güvenlik kurumudur. Ülkemizin en büyük sosyal güvenlik kuruluşu olan SSK, ülke nüfusunun yaklaşık %50'sine sigorta ve sağlık hizmeti sunmaktadır.

b) Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü

1949 yılında kabul edilen ve 1950 yılında yürürlüğe giren 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu ile, kamu kesiminde çalışan memurlarla askeri personelin emekliliklerinde ve maluliyetlerinde kendilerinin, ölümleri halinde ise dul ve yetimlerinin sosyal güvenliklerini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Başlangıçta sadece memurlar ve askeri personel sandığın kapsamında iken daha sonra çeşitli kanunlarla belediye başkanları, milletvekilleri, askeri okul öğrencileri ve bazı kuruluşlarda sözleşmeli çalışanlar kapsama dahil edilmiştir.

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu ile belirlenen emeklilik halleri; isteğe göre emeklilik, re'sen emeklilik, yaş haddinden emeklilik ve malulen emeklilik olmak üzere 4 ana grupta toplanmaktadır.

- İsteğe Göre Emeklilik:
- Re'sen Emeklilik: Kişilerin çalıştıkları kurumlarca yapılan zorunlu emeklilik işlemidir.
- Yaş Haddinden Emeklilik: Çalışanların, kanunla belirlenen yaş hadlerini doldurmaları halinde uygulanan emeklilik işlemidir.
- Malûlen Emeklilik: Çalışma gücünün en az %60'ını kaybettiği Sağlık Kurulu tarafından tespit edilen sigortalılar, malûl sayılırlar.

c) BAĞ-KUR Genel Müdürlüğü

Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (BAĞ-KUR), 1971 yılında 1479 sayılı Kanun'la sosyal güvenlik hükümlerini uygulamak üzere

kurulmuş ve 1972 yılında uygulamaya başlanılmıştır. BAĞ-KUR, esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile çiftçiler ve isteğe bağlı sigortalıları (ev hanımları ve muhtarlar) kapsamaktadır. 04.05.1979 tarihli ve 2229 sayılı Kanunla herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi olmayan Türk vatandaşlarıyla ev kadınlarına BAĞ-KUR kapsamında isteğe bağlı sigortalı olma hakkı verilmiştir. Bu sigortalıların da zorunlu sigortalılarla aynı hak ve mükellefiyetlere tabi olması öngörülmüştür. 17 Ekim 1983 tarihinde çıkarılan 2926 sayılı Kanun’la tarım kesiminde kendi ad ve hesabına çalışanlar da kapsama alınmıştır.

3) SOSYAL GÜVENLİK KAPSAMINDA ÇALIŞAN SİGORTALI SAYILARI

	2011	2015	2020
4/a Kapsamındaki Zorunlu Sigortalı Sayıları	10.929.461	13.713.717	15.203.423
4/b Kapsamındaki Zorunlu Sigortalı Sayıları	3.002.517	2.833.035	2.720.780
4/c Kapsamındaki Zorunlu Sigortalı Sayıları	2.554.200	3.031.979	3.140.410
SGK Kapsamındaki Toplam Zorunlu Sigortalılar	16.486.178	19.578.731	21.064.613

Kaynak: www.sgk.gov.tr Erişim Tarihi: 10.03.2021

4) KAYNAKLAR

- Cengiz KILIÇ. Bireysel Emeklilik ve Sosyal Güvenlik Sistemi (İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi).
- Fuat ERDAL (2018). Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sistemi (Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını)
- Sosyal Güvenlik Kurumu (www.sgk.gov.tr)